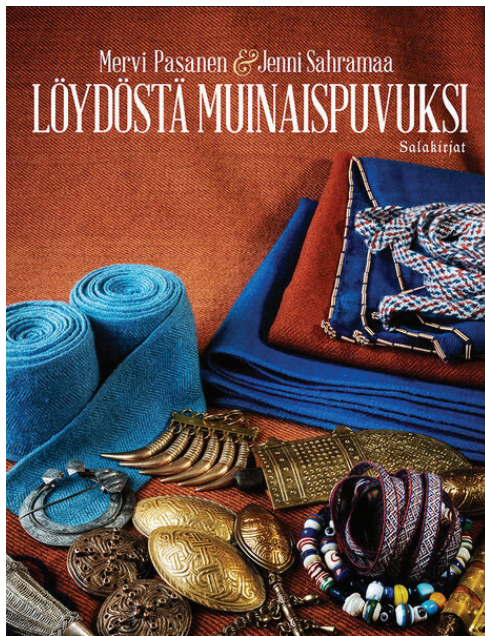

Noora Hemminki

Löydöstä muinaispuvuksi - tietoa ja taitoa upeasti kuvitettuna

Mervi Pasanen & Jenni Sahramaa: *Löydöstä muinaispuvuksi*. Helsinki: Salakirjat 2021. 296 s.

Löydöstä muinaispuvuksi ilmestyi syksyllä 2021 Salakirjojen kustantamana. En liene ainoa, joka oli odottanut kirjaa pitkään, tarkemmin sanottuna kaksi vuotta — siitä asti, kun Jenni Sahramaa ja Mervi Pasanen julkaisivat tiedotteen tekeillä olevasta kirjasta (*Löydöstä muinaispuvuksi* -Facebook-sivu 7.5.2019). Kirjan tekijät ovat molemmat erikoistuneet muinaisiin käsityötekniikoihin, Pasanen käsityömasterina ja Sahramaa arkeologina. Myös heidän kirjassaan näkyy tutkimuksen ja käytännön käsityötaidon yhdistyminen.

Tämä kirja on eräänlainen laajennus Sahramaan pro gradu -tutkielmasta (Sahramaa 2011), joka käsitteli arkeologisten löytöjen pohjalta tehtäviä ennallistuksia. Sahramaan gradu on kymmenen vuoden aikana ladattu Helsingin yliopiston Helda-tietokannasta yli 9000 kertaa (tilanne 12.11.2021), mikä on opinnäytetyölle huikea määrä. Kirja jatkaa myös Pasanen käsityöoppaiden perinnettä. Hän on aikaisemmin kirjoittanut arkeologisten löytöjen mukaisten lautanauhojen valmistamisesta sekä neulakinnastekniikasta (Karisto & Pasanen 2013; Pasanen 2015; Karisto & Pasanen 2020). Vanhat käsityötekniikat selvästi kiinnostavat yleisöä, ja Pasanen ja Sahramaa kirjoittavatkin *Löydöstä muinaispuvuksi* -teoksen esipuheessa, että kirja tehtiin, koska sitä pyydettiin heiltä (Pasanen & Sahramaa 2021: 7). Kirjassa esitellään nimensä mukaisesti, miten valmistaa vaatteita ja asusteita arkeologisten (nuorempaan rautakauteen ajoittuvien) löytöjen pohjalta. Kirja jakautuu kahteen osaan. Alkuosassa esitellään

nykyisen Suomen alueen rautakauden aikaisista pukeutumista ja vaatteiden valmistamiseen liittyviä materiaaleja ja työmenetelmiä. Toinen osa koostuu ohjeista.

Asiaan perehtymättömälle muinaiseen pukeutumiseen liittyvien termien merkityserojen hahmottaminen voi olla vaikeaa. Kirjan alkupuolella nostetaan esiin erillisinä asioina arkeologiset pukulöydöt, niiden rekonstruktio, muinaishenkistä mielikuvaa tavoittelevat vaatteet, muinaispuvut ja kansallispuvut. Kirjoittajat tähdentävät, että muinaispuku -termi viittaa tieteellisesti perusteltuun asukokonaisuuteen (Pasanen & Sahramaa 2021: 10, 20, 26), ja kirjan ohjeet perustuvat tutkittuun tietoon.

Suomalaisen muinaispukututkimuksen historiaa esitellään kirjan alkupuolella monipuolisesti. Jotkin ratkaisut kirjan rakenteessa antavat kuitenkin hieman irtotaisen vaikutelman, sillä varsinaisen, lähde-luetteloon loppuvan Muinaispukujen historia-kappaleen jälkeen (s. 28–41) on yksittäisiä lyhyehköjä tekstejä, joita ei ole mainittu sisällysluettelossa. Nämä tekstit ovat esim. eri projektien esittelyitä ja henkilöhaastatteluita. Myös Muinaishaudan kaivaminen laboratoriossa (s. 29) on esitetty näiden ”sekalaisten” tekstien joukossa, vaikka sen olisi voinut nostaa esille keskeisempänä heti alussa, onhan siinä esitetty konkreettisenä kirjan nimen mukainen lähtötilanne. Vastaavanlaisia kappaleiden väliin jääviä ja sisällysluettelosta puuttuvia osioita ovat myös konservaattorin (s. 129–130) ja koruntekijän (s. 158–159) haastattelut. Tällaiset yksittäiset lyhyemmät jutut olisi ollut hyvä erottaa selkeästi leipätekstistä, ja kyseinen epäkohta liittyy taittoon, eikä itse asiassältöön.

Vaikka olisin kaivannut tekstiililöytöjen nostamista keskeisempään osaan kirjan alussa, itse käsittelykappaleissa arkeologiseen tutkimukseen ja löytöihin perustuva tieto on hyvin esillä. Teksti on hyvin kirjoitettua, tieteellisesti perusteltua ja yksityiskohtaista. Tekstissä tuodaan myös selkeästi ilmi, milloin kyse on päätelmistä ja milloin varmasta

tiedosta. Kirjan kuvitus tukee hyvin tekstiä. Kuvia on lähes joka sivulla. Kuvissa ovat pääosassa muinaispukuihin pukeutuneet ihmiset erilaisissa muinaishenkisissä askareissa ja ympäristöissä. Vaikka kuvat ovat näyttäviä ja tunnelmallisia, ne eivät ole kuvituskuvia, vaan lukija hahmottaa niistä selkeästi valmistustekniikoihin tai vaatteiden käyttöön liittyviä asioita. Kuvien ihastuttavan aidot ja monen ikäiset ihmiset asuisaan saavat kirjan tieteellisen tekstin heräämään henkiin. Kirjoittajat kiittävätkin esipuheessaan mallina toimineita, vaatteitaan esitelleitä ja kuviaan antaneita elävöittämisen harrastajia. Lukijana voin yhtyä näihin kiitoksiin.

Ohjeisuus on yli satasivuinen tietopaketti, jossa on ohjeet kankaiden kudontaan, kasvivärjäykseen, vaateen ompeluun ja leikkaamiseen sekä useiden vaatteiden (kuten mekko, paita, housut, takki, viitta, esiliina ja hame), kintaiden, kenkien, nauhojen ja pronssispiraalien valmistusohjeet. Kirjan lopussa on kaavat lapsen, naisen ja miehen alus- ja päällysmekkoihin sekä -paitaan, Euran puvun alusmekkoon, kahteen erilaiseen miehen takkiin ja housuihin. Kirjasta löytyy myös nahkakengän kaava, mutta se on leipätekstin seassa. Joitain ohjeita on myös ohjeisuuden ulkopuolella, kuten loimen luomisen vaiheita (s. 66–67) ja nahan parkitsemisohjeet (s. 166–173).

Ohjeissa lähdetään liikkeelle tekstiilivalmistuksen ensi vaiheista eli kuitujen keräämisestä ja käsittelystä, mutta neuvotaan myös, millaiset valmiina ostettavat kankaat soveltuvat tarkoitukseen. Kirjan ohjeet eivät sovellu täysin vasta-alkajille, sillä ohjeiden ymmärtäminen vaatii kokemusta tekniikoista ja termeistä ja toteuttaminen puolestaan vaatii käsityötaitoa. Tämä aikaisemman kokemuksen vaatimus todetaan kirjassakin. Voisin kuitenkin nostaa esille ristikkonauhan ja kahdeksan langan nyörin (s. 258–264) sellaisina käsitöinä, jotka soveltuvat myös vasta-alkajille. Etenkin kahdeksan langan nyöri on yksinkertainen sekä tarvikkeiden (kahdeksan villalanganpätkeä) että tekemisen puolesta. Siinä

toistetaan yhtä työvaihetta joka muistuttaa palmikointia. Siispä, jos osaa tehdä hiuksiin letin, oppii varmasti nopeasti tekemään myös tällaisen nauhan, jota on käytetty vaatteiden reunojen huolittelussa.

Löydöstä muinaispuvuksi on periaatteessa suunnattu historian elävöittäjille ja muista muinaispukujen valmistamisesta kiinnostuneille, mutta kirjaa voi suositella kaikille muillekin vaatetuksen historiasta tai vanhoista käsityötekniikoista vaikkapa vain teorian tasolla kiinnostuneille. Kirjaa voi pitää aiheensa perusteoksena ja se soveltuu myös oppikirjakäyttöön. Ja jos minulla olisi valta päättää, kaikki Suomen koululaiset opettelisivat tästä lähtien koulussa kahdeksan langan nyörin tekemisen!

Bibliografia

- Löydöstä muinaispuvuksi -Facebook-sivu. <https://www.facebook.com/muinaispukukirja> (Luettu 16.11.2021).
- Karisto, M. & Pasanen, M. 2020. *Nauha-aarteita – Arkeologisia lautanauhvoja Suomen rautakaudelta*. Helsinki: Salakirjat.
- Karisto, M. & Pasanen, M. 2013. *Omenaisia ja revonneniä - Suomalaisia lautanauhvoja*. Helsinki: Salakirjat.
- Pasanen, M. 2015. *Yhdellä neulalla. Neulakinnastekniikka tutuksi*. Moreeni.
- Sahramaa, J. 2011. *Löydöstä muinaispuvuksi: arkeologisten tekstiilien ennallistaminen*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Humanistinen tiedekunta, Filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201201131071>

Kirjoittaja on arkeologi joka harrastaa perinneleitä ja vanhojen käsityötekniikoiden opettelua.
noorahemminki@gmail.com